DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)
7. juli 1988 *

I sag 143/87,

angående en anmodning, som tribunal de travail de Bruxelles (Trettende Afdeling) i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Christopher Stanton,

SA belge d'assurances »L'Étoile 1905«, Bruxelles,

mod

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Inasti), Bruxelles,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-Traktatens artikler 7, 8, stk. 1 og 7, 52, 59, stk. 1, 60, stk. 3, og 65,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden J. C. Moitinho de Almeida, dommerne U. Everling og Y. Galmot,

generaladvokat: G. F. Mancini
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl

* Processprog: Fransk.

— efter at der er afgivet indlæg af:

— Christopher Stanton og SA »L'Étoile 1905« ved advokat Jean Bayart og advokat François-Xavier de Dorlodot,

— Inasti ved J. Lejuste og J. V. de Weirt,

— den belgiske regering ved J. Buchmann,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved E. Lasnet og advokat F. Herbert,

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 8. marts 1988,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 15. juni 1988,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 30. april 1987, indgået til Domstolens Justitskontor den 11. maj 1987, har tribunal du travail de Bruxelles (Trettende Afdeling) i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende etableringsretten og fri udveksling af tjenesteydelser.

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag mellem Institut national pour l'assurance des travailleurs indépendants (herefter benævnt »Inasti«), på den ene side, og Christopher Stanton og det selskab, hvori han siden 1979 har været bestyrelsesmedlem, på den anden side, vedrørende betaling af bidrag til den belgiske socialsikringsordning for selvstændige erhvervsdrivende i kraft af deres erhvervsmæssige aktiviteter.

3 Stanton arbejder som lønmodtager i Det Forenede Kongerige og betaler i denne egenskab bidrag til den britiske socialsikringsordning for lønmodtagere. Han har anmodet om at blive fritaget for betaling af bidrag under henvisning til artikel 12, stk. 2, i kongelig anordning nr. 38 om selvstændige erhvervsdrivendes sociale retsstilling (*Moniteur belge* af 29.7.1967). Det fremgår af denne bestemmelse, at den selvstændige erhvervsdrivende ikke skal betale bidrag, såfremt hans indkomst i denne egenskab ikke overstiger et bestemt beløb, og såfremt han, ud over sit erhverv, normalt udøver en anden hovedbeskæftigelse.

4 Inasti har imidlertid gjort gældende, at den »anden hovedbeskæftigelse«, jfr. ovennævnte artikel 12, stk. 2, og som yderligere defineret i artikel 35 i kongelig anordning af 19. december 1967 (*Moniteur belge* af 29.12.1967), som ændret ved kongelig anordning af 15. juli 1970, udelukkende vedrører beskæftigelse som lønmodtager, der er omfattet af en belgisk socialsikringsordning.

5 Da tribunal du travail de Bruxelles fandt, at de af parterne fremførte argumenter rejste et problem vedrørende fortolkningen af fællesskabsretten, udsatte tribunal du travail sagen og forelagde Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er det foreneligt med ordlyden af og / eller ånden i artiklerne 7, 8, stk. 1 og 7, 52, 59, stk. 1, 60, stk. 3, og 65 i Rom-Traktaten af 25. marts 1957 om Oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (godkendt ved belgisk lov af 2. december 1957), at en medlemsstat nægter helt eller delvis at fritage en statsborger i en anden medlemsstat, som er tjenesteyder i den førstnævnte stat, for at betale bidrag i denne stat til socialsikringsordningen som selvstændig erhvervsdrivende i forbindelse med, at han har bibeskæftigelse i denne stat, mens han har hovedbeskæftigelse som arbejdstager i den anden medlemsstat, alene med den begrundelse, at hans beskæftigelse som arbejdstager, som er hans 'normale hovedbeskæftigelse' udøves uden for den medlemsstats område, hvor han udøver selvstændig erhvervsvirksomhed?

2) Hvis spørgsmålet besvares benægtende, er de fællesskabsbestemmelser, der finder anvendelse, da ikke uforenelige med artikel 35, stk. 1 og 3, i kongelig (belgisk) anordning af 19. december 1987 om almindelige bestemmelser til gennemførelse af kongelig anordning nr. 38 af 27. juli 1967 om selvstændige erhvervsdrivendes sociale retsstilling, for så vidt disse som bestemmelser, hvad angår 'anden erhvervsmæssig beskæftigelse' — end beskæftigelse som selvstændig erhvervsdrivende — kun sigter til beskæftigelse, der under alle omstændigheder udøves i Belgien, også i tilfælde, hvor disse bestemmelser ikke udtrykkeligt angiver det?«

6 Vedrørende hovedsagens faktiske omstændigheder, de relevante nationale og fællesskabsretlige bestemmelser samt indlæggene for Domstolen henvises til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

7 Det bemærkes, at der er blevet indført en fællesskabsordning for selvstændige erhvervsdrivende, idet Rådets forordning nr. 1390/81 af 12. maj 1981 (EFT L 143, s. 1) udvidede Rådets forordning nr. 1408/71 til at omfatte selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer. Ifølge artikel 2 i forordning nr. 1390/81 giver denne ikke ret til ydelser for noget tidsrum, der ligger forud for dens ikrafttræden. Det fremgår imidlertid af forordningens artikel 4, at den først trådte i kraft den 1. juli 1982, dvs. efter udløbet af den af hovedsagen omfattede periode (1979 til 1980). Forordningen finder derfor ikke anvendelse i sagen, og det er således med rette, at de forelagte spørgsmål udelukkende henviser til visse traktatbestemmelser.

8 Det bemærkes, at Traktatens artikel 7 bestemmer, at al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, er forbudt.

9 Det fremgår imidlertid af sagen, at de nationale regler, som ligger til grund for hovedsagen, uden forskel finder anvendelse på samtlige selvstændige erhvervsdrivende, der udøver et erhverv i Belgien, og ikke indebærer nogen forskelsbehandling på grundlag af nationalitet. Selv om de belgiske regler ganske vist indebærer en forskelsbehandling af erhvervsdrivende, der har hovedbeskæftigelse som lønmodtager i en anden medlemsstat end Belgien, kan det ikke på grundlag af det for

Domstolen oplyste fastslås, at denne forskelsbehandling udelukkende eller hovedsagelig rammer udenlandske statsborgere. Det følger heraf, at de nationale regler heller ikke kan anses for at indebære en indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet. Følgelig kan Traktatens artikel 7 lades ude af betragtning.

10 Det bemærkes herefter, at ifølge Traktatens artikel 52, stk. 1, skal de restriktioner, som hindrer statsborgere i en medlemsstat i frit at etablere sig på en anden medlemsstats område, ophæves, og at der ifølge Domstolens faste praksis er tale om en umiddelbart anvendelig fællesskabsregel. Denne bestemmelse skal således overholdes af medlemsstaterne, selv om de, fordi der ikke fandtes fællesskabsregler vedrørende selvstændige erhvervsdrivendes sociale retsstilling, bevarede kompetencen til at lovgive på dette område.

11 Som Domstolen har udtalt (jfr. bl. a dommen af 12. juli 1984, Klopp, 107/83, Sml. s. 2971, og dommen af 28. januar 1986, Kommissionen mod Frankrig, 270/83, Sml. s. 285), er etableringsfriheden ikke begrænset til at oprette en enkelt virksomhed inden for Fællesskabet, men omfatter også retten til under iagttagelse af de faglige regler at oprette og opretholde mere end ét centrum for erhvervsudøvelse på Fællesskabets område.

12 Disse betragtninger finder ligeledes anvendelse på en lønmodtager, der er bosat i en medlemsstat, og som desuden ønsker at udøve selvstændig virksomhed i en anden medlemsstat.

13 Alle Traktatens bestemmelser vedrørende den frie bevægelighed for personer skal således gøre det lettere for EF-borgerne at udøve erhvervsmæssig virksomhed af enhver art på hele Fællesskabets område; yderligere indeholder de et forbud mod en national ordning, som kan skade disse borgere, såfremt de ønsker at udvide deres aktiviteter uden for en enkelt medlemsstats område.

14 En medlemsstats regler, hvorefter personer, der som hovedbeskæftigelse arbejder som lønmodtagere i denne medlemsstat, fritages for bidrag til en socialsikringsordning for selvstændige erhvervsdrivende — hvorimod personer, der som hovedbeskæftigelse arbejder som lønmodtagere i en anden medlemsstat, nægtes fritagelse — begrænser muligheden for at udøve erhvervsmæssig beskæftigelse uden for denne medlemsstats område. Sådanne regler er derfor i strid med Traktatens artikler 48 og 52.

15 Det bemærkes endelig, at personer, som er tilsluttet socialsikrings- og pensionsordningen i den medlemsstat, hvor de udøver deres hovedbeskæftigelse som lønmodtagere, ikke i kraft af de omtvistede nationale regler opnår yderligere social sikring. Begrænsningen af udøvelsen af erhvervsmæssige aktiviteter uden for en enkelt medlemsstats område kan således under ingen omstændigheder begrundes.

16 Herefter skal de præjudicielle spørgsmål besvares med, at Traktatens artikler 48 og 52 skal fortolkes således, at en medlemsstat ikke kan nægte selvstændige erhvervsdrivende, der udøver erhverv på statens område, fritagelse for at betale bidrag i henhold til den nationale socialsikringsordning for selvstændige erhvervsdrivende med den begrundelse, at den beskæftigelse som lønmodtager, der kan give ret til fritagelse, udøves på en anden medlemsstats område.

Sagens omkostninger

17 De udgifter, der er afholdt af den belgiske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, som verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt af tribunal du travail de Bruxelles (Trettende Afdeling) ved domme af 30. april 1987, for ret:

Traktatens artikler 48 og 52 skal fortolkes således, at en medlemsstat ikke kan nægte selvstændige erhvervsdrivende, der udøver erhverv på statens område, fritagelse for at betale bidrag i henhold til den nationale socialsikringsordning for selvstændige erhvervsdrivende med den begrundelse, at den beskæftigelse som lønmodtager, der kan give ret til fritagelse, udøves på en anden medlemsstats område.

Moitinho de Almeida Everling Galmot

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 7. juli 1988.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

J. C. Moitinho de Almeida
Formand for Tredje Afdeling